

Reactie LTO Nederland

op concept Uitvoeringsregeling Meststoffenwet ter uitvoering van het Vijfde Actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (diverse onderdelen)

Algemeen en verlaging stikstofgebruiksnormen

Ten algemene en wellicht ten overvloede wil LTO Nederland stellen dat de voorgestelde verlaging van de stikstofgebruiksnormen per 2014 voor zuidelijk zand en löss per 2015 uitermate ongewenst is. Aspecten rondom draagvlak, werkelijke verbetering van de waterkwaliteit, effect op kwaliteit en opbrengst van gewassen, relatie met bodemvruchtbaarheid en methodes van monitoren en afrekenen zijn meermaals en uitgebreid met het ministerie van Economische Zaken gewisseld en worden derhalve hier niet herhaald.

Het feit dat naast suikerbieten en aardappelen nu ook granen (op klei) onder een 'opbrengstafhankelijk regime' vallen qua stikstof is in principe positief. Vermeld dient echter te worden dat bv. ook granen op zand en löss wat LTO betreft onder een dergelijk regime hadden kunnen vallen en daarnaast dat de toegestane positieve afwijking in een aantal gevallen niet voldoende is voor waar de praktijk behoefte aan heeft.

Praktisch punt van aandacht: ondernemers moeten zich, voor het jaar 2014, uiterlijk 15 augustus bij de minister melden. LTO vraagt zich af of dit (gezien de korte termijn tussen de formele publicatie van deze regeling en de datum van 15 augustus) het meest geëigende moment is. Enige maanden later is wellicht wenselijk.

In brede zin was een benadering waarbij gebieden of teelten die geen significante grondwaterbelasting veroorzaken worden vrijgesteld van generieke in stikstofgebruiksnormen natuurlijk sowieso wenselijker geweest.

De, tevens onwenselijke, verlaging van de fosfaatgebruiksnormen blijft in deze reactie buiten beschouwing.

Stikstofgebruiksnormen

Groenbemesters

In juni 2013 is reeds per brief aan EZ gemeld dat een groot aantal groenbemesters geen stikstofgebruiksnorm kent en is gevraagd om snel te komen tot een oplossing. Slechts een beperkt aantal groenbemesters heeft immers wel een norm:

- Niet vlinderbloemige groenbemesters (gras/granen, bladrammenas, gele mosterd) met een norm van 60 kg N (klei/veen) of 50 kg N (zand/löss)
- Vlinderbloemige groenbemesters (wikke) met een norm van 30 kg N (klei/veen) of 25 kg N (zand/löss)
- Tagetes met een norm van 90 kg N (klei/veen) of 80 kg N (zand/löss)

Genoemde specificering binnen zowel de niet-vlinderbloemige als vlinderbloemige groenbemesters betekent dat andere groenbemesters die ondernemers in de plantaardige sectoren gebruiken geen stikstofgebruiksnorm kennen en derhalve niet meetellen voor de stikstofgebruiksruimte. Het betreft bijvoorbeeld nieuwe groenbemesters met aaltjes bestrijdende eigenschappen zoals Bengaalse hennep, witte mosterd en zwaardhederik. Daarnaast betreft het ook reeds langer gebruikte groenbemesters zoals de niet vlinderbloemige groenbemesters facelia en bladkool en vlinderbloemige groenbemesters zoals rode klaver. Tenslotte kennen ook mengsels van groenbemesters geen stikstofgebruiksnorm.

De introductie van nieuwe innovatieve groenbemesters loopt door het ontbreken van een stikstofgebruiksnorm vertraging op of komt nauwelijks van de grond. Dat is onwenselijk met het oog op de bodemgezondheid en de verduurzaming van de sector die de afhankelijkheid van het gebruik van chemische nematiciden wil verminderen.

Vanuit ondernemers en imkers komen ook steeds meer wensen om (mengsels van) bloeiende groenbemesters met bijvoorbeeld facelia in te zaaien om tegemoet te komen aan de slechte voedselsituatie voor bijen in nazomer en najaar. Door het ontbreken van de stikstofgebruiksnorm kiezen ondernemers nu voor groenbemesters die wel een norm kennen waardoor deze voor bijen potentiële stuifmeel- en nectarbron onbenut blijft.

Ook de actuele discussies omtrent de invulling van het nieuwe gemeenschappelijke landbeleid, de rol van vergroening, en de positie van groenbemesters hierin, vergroot de noodzaak tot het scheppen van duidelijkheid over de teelt van groenbemesters i.r.t. de mineralengiften.

LTO Nederland stelt voor om ten aanzien van de gebruiksnormen nog slechts te spreken van vlinderbloemige en niet-vlinderbloemige groenbemesters zonder nadere specificering. Daarmee vallen nu niet gerubriceerde en nieuwe groenbemesters automatisch in één van beide categorieën en krijgen ze ook automatisch de voor deze categorieën geldende stikstofgebruiksnorm toegewezen. Voor groenbemesters die onderbouwd een hogere stikstofgebruiksnorm rechtvaardigen kan een aparte norm worden vastgesteld zoals bij de Tagetes reeds is gebeurd. LTO Nederland verzoekt u deze wijzigingen nog in de zomer van 2014 door te voeren.

Tenslotte als aanvullend verzoek: 1 van de genoemde nieuwe groenbemesters, zwaardhederik, wordt interessante aaltjes bestrijdende eigenschappen toegedicht (o.a. aardappelpycystenaaltjes en diverse wortelknobbelaaltjes). Deze groenbemester is winterhard tot -25 graden en ontwikkelt een groot wortelstelsel waardoor het vastleggen van stikstof gegarandeerd is. LTO Nederland verzoekt u daarom zwaardhederik toe te voegen aan de lijst met toegestane nagewassen na mais.

Graszaad (gebruiksnormen en toepassing mineralen)

De teelt van graszaadteelt vindt vrijwel altijd plaats op bouwland op klei, is een laag renderende teelt, maar wel zeer waardevol in het kader van het extensiveren van het bouwplan en het behoud van organische stof. In het mestbeleid worden telers van graszaad met een aantal knelpunten geconfronteerd, die ook middels deze Uitvoeringsregeling niet worden opgelost. Op verzoek van de Tweede Kamer zij we als LTO inmiddels (juli 2014) wel in gesprek met het ministerie van Economische Zaken op dit onderdeel. De knelpunten betreffen:

- A. het aanwenden van stikstof uit kunstmest in het najaar
- B. het gebruik van dierlijke mest tussen 1 augustus en 1 september
- C. de stikstofgebruiksnormen voor rietzwenk, veldbeemd en Engels raaigras

Ad A. Kunstmest

Vanaf 16 september is het niet meer toegestaan om kunstmeststikstof te gebruiken. Er zijn enkele uitzonderingen, waaronder overjarige percelen roodzwenk en veldbeemd. Hierbij mag tot en met 15 oktober worden bemest.

Zowel vanuit de praktijk als vanuit onderzoek is bekend dat de zaadopbrengst van een overjarig perceel rietzwenk hoger is na een stikstofbemesting, gegeven eerste helft oktober. We zien in de herfst ook een duidelijke gewasreactie, hetgeen aangeeft dat het gewas de stikstof opneemt.

Voorstel:

- Ook voor overjarige percelen rietzwenkgras de uitzondering maken om tot en met 15 oktober stikstofkunstmest te mogen gebruiken.

Ad B Dierlijke mest

Het gebruik van drijfmest is vanaf 2012 toegestaan tot 1 augustus. Bij het inzaaien van een groenbemester kan tot 1 september deze mest worden aangewend.

Voorstel:

- In de huidige wettekst groenbemester vervangen door groenbemester/graszaad. Dus ook na de inzaai van graszaad uit het toegestaan om mest uit te rijden tot 1 september.
- Ook in de stoppel van een graszaadgewas kan men tot 1 september dierlijke mest aanwenden, mits deze na de oogst minimaal 8 weken blijft liggen.

Ad C Gebruiksnormen

Bij de stikstofgebruiksnormen voor rietzwenk en veldbeemd is geen onderscheid gemaakt tussen 1e jaars en overjarige teelt, terwijl de gewasbehoefte van een overjarig perceel groter is dan een 1e jaars perceel. Tevens is de stikstofgebruiksnorm voor een 1e jaars veldbeemd te laag.

Voorstel:

- De stikstof gebruiksnorm voor 1e jaars veldbeemd verhogen naar 130 kg/ha.
- Net als bij raaigras de gebruiksnormen van een overjarig perceel verhogen met 35 kg/ha, dus rietzwenk overjarig wordt 175 kg/ha en veldbeemd wordt 165 kg/ha.
- Verhoog de gebruiksnormen voor engels raaigras met 15 (1e jaars) tot 20 (overjarig) kg N per ha.

Luzerne

Blijkens deze concept regeling wordt de gebruiksnorm voor luzerne niet verhoogd. Dit ondanks een aangenomen motie van mevrouw Dik-Faber over een passende stikstofgebruiksnorm voor luzerne (stuk 21501-32, nr. 736). Het is LTO Nederland onduidelijk waarom deze motie niet uitgevoerd wordt en dus stelt LTO voor dit alsnog te doen.

Herstelbemesting bij neerslag

LTO Nederland is positief over het dat er een regeling wordt aangekondigd over herstelbemesting bij extreme neerslag, hoewel het in principe onwenselijk is dat ondernemers niet zelf simpelweg kunnen beslissen wanneer een herstelbemesting noodzakelijk is. Bij de Uitvoeringsregeling zoals thans gepresenteerd hebben we de volgende vragen/suggesties:

- Wat wordt verstaan onder 'erkend taxateur'? Dit begrip leidt tot verwarring onder zowel ondernemers als andere partijen in de keten en is multi-interpretabel. Zou in de regeling het woord 'erkend taxateur' niet beter vervangen kunnen worden door 'onafhankelijke analyse'?
- In de regeling wordt gesproken over 1 etmaal of 2 opvolgende etmalen. De definitie van 'etmaal' kan in het veld mogelijk tot verwarring leiden. LTO Nederland stelt voor te spreken over 24 uur of 48 uur (aaneengesloten).
- De regeling stelt: 'de te verwachten financiële opbrengst van het betreffende gewasperceel zonder bij bemesting tenminste 25 % lager is, met een minimum van 1000 euro'. De bepaling 'met een minimum van 1000 euro' leidt tot rechtsongelijkheid en LTO verzoekt dan ook deze weg te laten. Feit is namelijk dat bv. op 1 gewasperceel met teelt x van 10 ha. vrij eenvoudig de 1000 wordt overschreden, maar heeft een ondernemer bv. 5 gewaspercelen met teelt x van elk 2 ha. dan is de 1000 euro per gewasperceel minder snel in beeld.
- Uit de regeling blijkt niet exact hoe de genoemde 50 of 60 mm neerslag moeten worden bepaald. In de Toelichting wordt gesteld 'door het KNMI bevestigde...'. Wellicht is het raadzaam in de Toelichting enige nadere info op te nemen. De weerstations van de KNMI kunnen namelijk te grofmazig verspreid zijn om sterk lokale schade te kunnen onderbouwen. Een combinatie van data van bv. weerstations, onderliggende gegevens van de 'buienradar' en gemeten informatie van bv. waterschappen zou dan soelaas moeten bieden.

Overige zaken

In het 5^e AP zijn nog een groot aantal zaken onopgelost gebleven, terwijl er uit de praktijk wel aandacht voor werd gevraagd. In het onderstaande een (niet limitatieve) opsomming van thema's die nog aangepast zouden moeten worden.

Uitrijden vaste mest op gras

Zoals recentelijk weer uit de derogatierapportage (over 2012) blijkt wordt onder gras op zowel zand, klei als veen de door de overheid gewenste 50 mg nitraat (ruimschoots) gehaald. Het wekt dan ook grote verbazing dat (meerdere, ook vanuit het verleden) verzoeken van LTO Nederland om vaste (stro-)mest jaar rond (op gras) uit te rijden, niet zijn meegenomen in het 5^e AP. De voordelen van vaste (stro-)mest voor zowel weidevogelbeheer als bodemvruchtbaarheid zijn inmiddels genoegzaam bekend en worden breed onderschreven. Jaar rond uitrijden van deze mest, in periodes waar de draagkracht van de grond voldoende is en dus geen structuurbederf optreedt en op dusdanige momenten dat de meststof nog goed 'verteren' is ook landbouwkundig zeer gewenst. LTO Nederland verzoekt dus nogmaals de uitrijperiodes in positieve zin aan te passen.

Vrijstelling bodemverbeteraars

Het belang van bodemvruchtbaarheid komt in het 5^e AP onvoldoende tot uiting. Derhalve nogmaals het pleidooi om bodemverbeteraars (meststoffen met een bepaalde N:P verhouding, met voldoende organische materiaal) zoals stromest, champost en bepaalde producten uit mestverwerking voor een gedeelte vrij te stellen van het gebruiksnormen stelsel.